

Straža v viharju

Izhaja vsak četrtek • Posamezna številka stane Din 1.50
Celoletna naročnina Din 40.— • Čekovni račun: „Straža v viharju“, Ljubljana, št. 16.790

Izdaja: Konzorcij „Straže v viharju“ (A. Tepež) • Urejuje: J. Natek
Uredništvo in uprava: Ljubljana, Miklošičeva 5 • Tisk Jugoslov. tiskarne (J. Kramarič)

Ljubljana, 21. decembra 1939

Leto VI — Številka 15

Blagoslovljene božične praznike in srečno Novo leto Vam želita uredništvo in uprava.

Proslava 20 letnice slov. univerze

Tiho in dostojanstveno, kot se spodobi za univerzo, je slavila naša slovenska univerza v soboto in nedeljo 20. obletnico svojega obstoja in plodnosnega dela med Slovenci. Dvajset let je sicer kratka doba, vendar je slovenska univerza že v teh kratkih letih polnoma upravičila svoj obstoj in izpolnila tudi vsa pričakovanja, ki so jih vsi stavili na lastno univerzo, ki je bila desetletja in desetletja simbol in vzor našega boja za priznanje slovenske narodne in kulturne samobitnosti. Tiho in uspešno delovanje naše univerze, kateri je v tej kratki dobi obstoja, kljub temu, da so se ugodne posledice kmalu pokazale, je grozila večkrat nevarnost, da jo ukinejo, je našlo ob 20. obletnici odmev tudi na najvišjem mestu naše države, na kraljevskem dvoru, ko je naš kralj Peter II., ki je trenutno sam akademik, blagovolil prevzeti pokroviteljstvo nad proslavo. Ta pozornost naši univerzi z najvišjega mesta je dala zadoščenje ne samo naši univerzi, ki je bila dolga leta po svoji ustanovitvi zapostavljena, ampak vsemu slovenskemu narodu, ki gleda na svojo univerzo s ponosom, in vsem onim, ki so se neutrudljivo borili za obstoj naše univerze. Zelo nas je razveselilo tudi to, da so se slavnosti udeležili zastopniki vlade, kakor tudi to, da se je udeležil našega velikega praznika kot zastopnik hrvatskega naroda in njegovega narodnega voditelja dr. Mačka dr. Šutej, ki je tudi s svojim govorom pokazal, da so vsa ona nasprotstva, ki so jih skušali nekateri umetno povzročiti med Slovenci in Hrvati in na ta način v kalnem ribariti, samo navidezna, zunanja.

Kot uvod v proslavo je bila v soboto, dne 16. decembra slavnostna predstava »Gorenjskega slavčka« v operi. Predstavo je uvedel z navdušenim, pesniško zasnovanim govorom dr. Oton Župančič, ki je govoril o pomenu slovenske univerze in o njenem delu.

V nedeljo, dne 17. decembra je bila v zbornični dvorani na univerzi slavnostna seja, na kateri je bil promoviran za častnega dok-

torja prava prvoboritelj za pravice slovenske univerze dr. Anton Korošec. Slavnostne seje so se udeležili zastopnik kralja, zastopniki vlade in drugih javnih oblastev. Med profesorji naše univerze smo sicer nekatere pogrešali, a velika večina je prisostvovala slovesnosti, katero je odprl dr. Matija Slavič s pozdravnim govorom. Za njim je povzel besedo gradbeni minister dr. Miha Krek kot zastopnik prosvetnega ministra in je v njegovem imenu razdelil univerzi, rektorju, prorektorju, dekanom in prodekanom visoka državna odlikovanja, ki naj bi bila viden dokaz odobravanja, pohvale in zadoščenja vsem, ki v našem vseučilišču žive, zanj delajo in trpe, danes pa se z njim dvajsetletnih uspehov vesele. Ko je g. minister razdelil odličja in čestital vsem odlikovancem, je Akademski pevski zbor zapel državno himno. Za tem je zopet spregovoril rektor Slavič, ki je v svojem govoru poudaril velike zasluge dr. Korošca za slovensko univerzo in prosil prorektorja dr. Rada Kušaja kot promotorja, naj promovira v znak zahvale za zasluge, ki si jih je pridobil za ustanovitev, ohranitev in razvoj univerze, dr. Korošca za častnega doktorja prava. Dr. Rado Kušej je nato promoviral dr. Korošca za častnega doktorja Aleksandrove univerze v Ljubljani in mu izročil doktorsko diplomo, za katero se je naš najmlajši doktor ginjen zahvalil. Za konec je Akademski zbor zapel Adamičevo »Zdravico«. Po končani proslavi je tov. Leskovar čestital novemu častnemu doktorju v imenu akademikov. S tem je bila slovesnost na univerzi končana in prisotni so odšli v veliko unionsko dvorano, kjer je bil drugi del proslave.

Velika unionska dvorana je bila že mnogo pred napovedanim začetkom polna. Ko je ob 11. uri vstopil dr. Anton Korošec v spremstvu drugih odličnikov, se ploskanje in vzkliki kar niso hoteli poleči. Zborovanje je ves čas potekalo v najlepšem redu. Izčrpna poročila o poteku slavnostnega zborovanja so prinesli dnevni časopisi, zato jih tu ne nameravamo

ponavljati. Vendar se nam zdi primerno, da tudi v našem akademskem listu pribijemo par najbolj značilnih dejstev, ki so jih razni govorniki iznesli. Eno dejstvo, ki se zdi nam akademikom važno, je iznesel dr. Slavič, ko je dejal, da je slovenska univerza dobila v prvih letih svojega obstoja samo 500.000 din, a da je v zadnjih štirih letih dobila okoli 50 milijonov dinarjev. Za te številke ve sicer vsak Slovenec. Toda zdi se nam primerno, da to poudarimo zlasti sedaj, ko se Kramerjeva okolica krvavo trudi, da bi dokazala, da je tudi Kramer skrbel za univerzo.

Drugo tako značilno dejstvo je govor dr. Šuteja, v katerem je med drugim izjavil:

Lepo je dejanje ljubljanske univerze, da je poklonila svoje najvišje odlikovanje zaslužnemu sinu slovenskega naroda dr. Antonu Korošču. Kadar narod odreja temelje in pogoje svojega dela in življenja, je nezmojljiv. Prav tako se ne more zmotiti narod takrat, kadar ocenjuje delo svojih mož.

Najbolj značilno dejstvo pa je to, da se je izmed redkih spomnil na Boga srbski minister inž. Bešlić, ki je v svojem govoru uvodoma izjavil, da so trije temeljni elementi vsake družbene organizacije **narod, vera in država**, katerim se je pridružil še četrti temelj — znanost. Nato pa je dejal:

Danes moramo žal javno izpričati, da preživljamo zelo težke dni. Zato pa sem prišel med vas tudi zato, da z vami skupaj pomolimo k Onemu, ki je nad nami, k našemu Bogu za dr. Korošca, ker nam je on danes najpotrebnejši.

Značilno je, da je srbski minister poudaril pomen in vlogo dr. Korošca v borbi za obstoj Jugoslavije. Pa se še najdejo pri nas akademiki, celo v katoliških društvih, ki mislijo, da v svoji »pametni kritičnosti« oziroma s svojim destruktivnim nergaštvom skušajo dati nauke dr. Korošču itd.

Končno naj omenimo še eno preznačilno dejstvo. Na proslavi 20. obletnice slovenske univerze ni govoril niti en akademik, dasi je bil na programu, ki ga je univerzitetni senat odobril, tudi govor akademika Leskovarja, ki je bil predsednik pripravljalnega odbora akademikov za proslavo 20. obletnice slovenske univerze. Zanimalo nas bi ozadje, čemu je pozdravni govor Leskovarja odpadel? Čudno je, da se je smatral protest dveh članov SKAD Zarje, Severja

in Lista, ki sta pri g. rektorju protestirala z motivacijo, da je Leskovar politično eksponiran, za zadosten razlog, da je bil črtan v zadnjem hipu govor Leskovarja. Značilno je to, da sta protestirala proti katoliškemu akademiku katoliška akademika, člana SKAD Zarje, katere vloge na proslavi bomo še omenili.

Ko končujemo naše poročilo, moramo, da bo slika popolna, omeniti še zadržanje nasprotnikov.

V odboru za proslavo 20. obletnice slovenske univerze so prvotno sodelovale vse svetovnonazorske skupine. Prvi so iz odbora izstopili levičarji, ko so videli, da proslave ne bodo mogli zapeljati v svoje vode. Opravičujoč svoj izstop so dolgo po odstopu tik pred proslavo izdali letak, ki ga prinašamo v celoti, da bodo naši čitatelji sami spoznali vso podlost naših levičarjev, ki so si sedaj že sneli krinko z obraza in nastopajo kot komunisti. Letak se glasi:

TOVARIŠI, TOVARIŠICE!

Leskovar et consortes (čitaj akademska JRZ) pripravlja 17. t. m. proslavo »zaslug« svojih krušnih očetov za slovensko univerzo. Pri tej proslavi so mislili uporabiti za svojo štafazo vse ostale politične in svetovno nazorske skupine. Na proslavi sodelujejo samo govorniki slovenske JRZ! Trdovratno igravanje političnih skupin ima namen rehabilitirati Leskovarja in »Stražarje« za njihovo sabotažo in proti študentsko intrigiranje pri vseh akcijah študentov za njihove interese, kakor tudi namen, da bi vzbudili videz enotnosti in vdanosti slovenske mladine in slovenskega naroda, svojim dosedanjim političnim »predstavnikom«.

S proglaševanjem Korošca za dobrotnika slovenske univerze hočejo »Stražarji« rehabilitirati v Beogradu protiljudsko JRZ, ker se ji pod pritiskom gibanja slovenskih delovnih množic majoje tla!

Kot notranji minister velesrbsko Stojadinovičeve vlade se je dr. Korošec pred slovenskim delovnim ljudstvom razkrinkal. Izdal je borbo vsega delovnega ljudstva Jugoslavije, predvsem borbo za narodno enakopravnost Slovencev in Hrvatov. Tako se je postavil v vrsto eksponentov srbske buržoazije. Pokazal je, da mu je ravno toliko za težnje delovnega ljudstva Slovenije kot vsem njegovim predhodnikom — »voditeljem« slovenskega naroda.

(Nadaljevanje na 2. strani.)

V strahu pred obračunom, ki se bliža, hoče napraviti videz, da je resnični »oče« naroda. V ta namen izkorišča proslavo dvajsetletnice slovenske univerze.

Njegov strankarski podmladek na univerzi »Stražarji« in njegovo časopisje poveljuje ta »velike« zasluge Korošca za razmah slovenske univerze. V preteklem letu odobreni krediti za univerzo naj bi jih dokazovali.

Dr. Korošcu podeljujejo naslov častnega doktorja slovenske univerze.

§ 237 obče univerzne uredbe pravi:

»Naslov častnega doktorja se sme dati samo osebam, ki so posebno zaslužene za znanost.« O podelitvi častnega doktorata sklepa fakultetni svet po obrazloženem predlogu dveh rednih profesorjev. Radi bi poznali zasluge novega doktorja honoris causa za znanost! Ni nam znano nobeno njegovo znanstveno delo!

Ali so morda njegove abotne politične fraze proti komunistom, za dva slovenska redna profesorja pravne fakultete — znanost?

Smatramo, da je podelitev častnega doktorata proti predpisom obče univerzne uredbe. Branimo znanstveni prestiž in nivo slovenske univerze!

Tovariši, tovarišice! Podprimo borbo slovenskega delovnega ljudstva in razkrinkajmo namene Stražarjev in dravobanske JRZ! Zahtevamo, da univerzni senat proslavo odpoje, ker si s klečeplazenjem pred »predstavniki« slovenskega naroda ne bomo priborili popolne univerze! Univerzni senat naj se zaveda, da je tričetrtine študentov proti taki proslavi.

Preprečimo proslavljanje »zaslug« slovenske JRZ! Proč s proslavo, ki ni narodna in je protištudentska!

Akademiki levičarji.

Takšen pamflet si drzne izdati ob prazniku vsega slovenskega naroda peščica izdajalskih, komunističnih plačancev. Z dostojanstvenim potekom proslave je slovenski narod in narodno zavedna akademska mladina obrodila tak prostaški izpad.

Kmalu je šla za njimi tudi Jugoslavija. V letaku minijaturne izdaje — take izdaje so sedaj v modi — opravičuje svoj izstop z motivacijo, da katoliški akademiki niso hoteli upoštevati njihovega pametnega predloga, da bi na zborovanju govoril poleg dr. Korošca tudi dr. Kramer. Seveda so to zavili v lepo obliko, češ, naj bi govorili vsi tedanji slovenski ministri: Korošec, Gostinčar in Kramer. Ker se program ni mogel več spremeniti, je Jugoslavija odstopila, češ da so katoliški akademiki proslavo speljali v politične vode. In to samo zato, ker ni bil na programu govor gospoda ministra na razpoloženju Kramerja, ki je bil v tedanji vladi minister za konstituanto, a se ni udeležil zgodovinsko pomembne seje ministrskega sveta, ki je dala Slovencem po desetletnih borbah in naporih — slovensko univerzo.

Zapisnik seje ministrskega sveta o ustanovitvi univerze v Ljubljani.

Seja dne 2. VII. 1919.

Prisotni so gg. podpredsednik Korošec, Veljkovič, Davidovič, Kapetanovič, Hadžič, Krulj, Pribičević, Gostinčar, Alaupovič, Ninčič, Gluhič.

Poročilo o univerzitetnem zakonu. Ustanavlja se univerza v Ljubljani s petimi fakultetami, toda medicinska samo za prvi dve leti.

Ustanovitvi medicinske fakultete se protivi g. Krulj iz razloga, ker se ustanavlja istočasno fakulteta v Beogradu. Ostali vsi glasujejo za predlog ministra prosvete.

Čudno vlogo pa je pri vsem tem igral del članstva SKAD Zarje. Ko je bilo razglašeno, da je univerza izvolila za velike zasluge, ki si jih je pridobil dr. Korošec za slovensko univerzo, dr. Korošca za častnega doktorja, v Zarji ni bilo posebnega navdušenja, čeprav je njen starešina. Iz Zarjanskih vrst so se čule neslane opazke glede podelitve častnega doktorata — predsedniku senata dr. A. Korošcu, čeprav je odbor Zarje storil sklep, da sodeluje pri proslavi. Zakaj Zarjani, ki so vendar že nekaj dni poprej skrivnostno, a z vso izvestnostjo zatrjevali, da bodo nepričakovane demonstracije, nišo to na vsa usta oblastem na univerzi ter nam drugim javili, da skupaj preprečimo zločinsko in bandidsko početje levičarjev, ki so na diktat in z denarjem inozemske kominterne hoteli očitvidno, če treba, s pestmi in z nasiljem preprečiti naše veliko slavje.

Vodilne ideje proslave

V nedeljo, dne 17. decembra, smo praznovali veliki dan naš slovenske kulturne samobitnosti. Borba za slovensko univerzo se je vodila že pod staro Avstrijo skozi več desetletij. Velika bogata Avstrija in v njej gospodujoči Nemci se niso mogli dvigniti iz svoje malenkostne miselnosti raznarodovanja in ponemčevanja in kljub vsem zahtevam in željam najrazličnejših predstavnikov slovenskega naroda nam Dunaj niti enega samega univerzitetnega tečaja ni hotel dati.

Ze prvo leto naše državne skupnosti s Srbi in Hrvati so Slovenci dobili svojo univerzo.

S kakšnim veseljem smo smo zaradi tega praznovali 20 letnico našega najvišjega kulturnega zavoda, ki je zdaj že zakoreninjen v slovenski zgodovini.

In posebno veselje nam je bilo, da je ta naš praznik počastil zastopnik Njegovega Veličanstva kralja, divizijski general Stefanovič. Nadalje zastopniki kraljevske vlade gg. ministri dr. Miha Krek, Nikolaj Beslič in dr. Juraj Šutej. Ministrskega predsednika g. Dragiša Cvetkoviča pa je zastopal g. ban dr. Marko Natlačen. Belgrajsko univerzo je zastopal profesor dr. Ibrovac, zagrebško univerzo pa njen rektor dr. Živkovič Andrija; Akademijo znanosti in umetnosti je zastopal njen predsednik dr. Rajko Nachtigal.

Prvi del proslave se je vršil na univerzi ob 10, kjer je bil v veliko radost slovenskega naroda naš narodni voditelj dr. Anton Korošec promoviran za častnega doktorja naše univerze.

Univerza se je hotela s tem oddolžiti našemu voditelju za ves njegov trud in za njegovo skrb, ki jo je pokazal za univerzo.

»Velika in visoka čast.«

»Bitičastni doktor veleugledne slovenske univerze je velika in visoka čast... Dovolite,

kakor so to delali v Beogradu in Splitu. To ni nobena denunciacija, ampak osnovna dolžnost vsakega državljana, da prepreči z vsemi naporimi zločinsko podjarmljenje Slovencev pod diktat kominterne, one kominterne, ki je prodala Čehe, uničila poljsko državo, zdaj dobesedno trga in požira Finsko. Proti levičarskim elementom, ki sedaj razdirajo naše slovensko občestvo, hočemo, pričakujemo, da Zarja jasno, z elanom, nedvoumno, javno z nami skupaj nastopa in brez oklevanja izžene elemente kot Mussek et consortes enkrat za vselej iz svoje srede. Vse kaže, da enotne notranje disciplinirane povezanosti, ki bi morala izzveneti iz harmonično ubrane katoliške miselnosti, v Zarji ni; kajti zelo pogosto posamezni Zarjani govorijo odvrtno o drugih katoliških društvih, o katoliških političnih in drugih vodilnih osebah, simpatično pa o sodelovanju z levičarji; toda Zarja (odbor, funkcionarji) se vedno otesajo takih izjav z izgovorom, da Zarja ni odgovorna za vse besede svojih članov! Da! To je res, res je pa tudi, da take mnogoštevilne negativne, nergaške izjave očitujejo duhovno ozračje, v katerem dihalo njeni člani, in to ozračje ne pomaga pozitivno in dobrohotno ustvarjati katoliških vrednot v skupnosti z drugimi, ampak išče na nas vedno gube in pege in nepopolnosti.

da se Vam za to prisrčno in toplo zahvalim. Izpovem, da mi je slovenska univerza bila vedno pri srcu, da sem jo ljubil z gorko ljubeznijo... Vsak inteligent in vsak priprost Slovenec čuti, kako resnične in iskrene so te besede.

Slavnostno zborovanje v Unionu.

Le malokdaj je unionska dvorana doživela tako veličastno in prisrčno slovensko slavje, kot ta dan.

Akademiki so prevzeli s čudovito agilnostjo in spretnostjo vse priprave in rediteljsko službo za to zborovanje. Sedeži so se napolnili, galerija je brnela in šumela od našega mladega dijaštva, vsa stojišča in sedeži so bili zavzeti, dvorana je bila polna naše starejše in mlajše inteligence, vsem je žarelo iz lic neizmerno notranje veselje, da praznujemo velik praznik naše univerze.

Vrstili so se slavnostni in toplo občuteni govori. Vse izrečene besede so se strnile v čudovito harmonijo intimnega veselja nad našo univerzo.

Ne bomo kot kronisti in žurnalisti opisali točnega poteka proslave, pač pa hočemo povzeti ideje.

Gospod rektor. V prvem desetletju se je univerza trudila, da bi dobila Čekinov grad kot primeren prostor za univerzo.

Toda že od drugega leta njenega obstoja je bila univerza napadena in ogrožena, tako da je prišlo v nevarnost enkrat ali večkrat medicinska, potem tehniška, potem teološka fakulteta. Zato je univerza začela misliti na druge prostore.

Do leta 1935 univerza ni dobila več, kot pol milijona dinarjev za svoje investicije. Šele odkar je nastopila vlada Stojadinovič-Korošec, so se začeli dajati pravi krediti. V zadnjih štirih letih je dobila univerza za zgradbe

okrog 50 milijonov dinarjev, in sicer za knjižnico, strojni, kemični, rudarski institut.

Ban dr. Natlačen: V imenu vsega slovenskega naroda izražam vročo željo in prošim Boga, da bi se naša slovenska univerza razvila čimprej do popolnosti... v korist in ponos naroda slovenskega in države Jugoslavije.

Finančni minister dr. Juraj Šutej: je govoril v imenu vseh hrvatskih ministrov in voditelja hrvatskega naroda dr. Vl. Mačka: Hrvatski narod ne bo nikdar stal na poti temu, da slovenski narod popolnoma izgradi svojo univerzo. Slovensko vseučilišče naj bo steber vseh naporov in prizadevanj, ki naj ohranijo slovensko narodnost in individualnost. Lepo je dejanje ljubljanske univerze, da je poklonila svoje najvišje odlikovanje zaslužnemu sinu slovenskega naroda dr. Antonu Korošcu.

Srbski minister inž. Beslič: V ustvarjanju človeških in družabnih dobrin prihajajo v poštev trije elementi: narod, vera in država. Razvoj človeštva pa je dodal še četrti element: znanost. Uspehi, ki jih je dosegla ljubljanska univerza v dobi 20 let, ne pripadajo samo slovenskemu narodu, ampak tudi srbskemu in hrvatskemu. Čast, ki jo je podarila ljubljanska univerza predsedniku senata dr. Antonu Korošcu, mu ni bila dana kot političnemu voditelju, ampak kot državniku, ki po svojem delu pripada srbskemu, hrvatskemu in slovenskemu narodu.

Danes... preživljamo zelo težke dni. Zato sem prišel med Vas tudi za to, da z vami skupaj pomolimo k našemu Bogu, da nam dr. Korošca dolgo ohrani, ker nam je danes najpotrebnejši.

Minister dr. Krek: Pozdravljam univerzo v imenu vlade narodnega sporazuma, ki je... vzela v svoj državni program iz življenja Slovencev, Hrvatov in Srbov. Po tem programu je ljubljanska univerza nedotakljiva. O obstoju naše univerze in vseh njenih fakultet ne sme in ne more biti več debate. Kdor to začinja, je sovražnik, škodljivec slovenskega naroda, tak pa je sovražnik Jugoslavije.

Rektor zagrebške univerze dr. Andrija Živkovič: Znanstveni uspehi slovenske univerze v 20 letih njenega obstoja so tako lepi, da jo zagrebška univerza lahko po pravici zavida.

Dr. Mijodrag Ibrovac: Napredek slovenske univerze je bil v tej dobi tako viden, da je lahko ponosna nanj. Slovenski narod je v najtežjih časih brez svoje države in brez svoje univerze ustvaril tako lepo kulturo, da jo morejo vsi občudovati. Vsak iskren Srb s spoštovanjem misli na Jerneja Kopitarja, ki je odkril Srbom Vuka Karadžiča in bil eden izmed glavnih borcev gibanja za srbski narodni jezik.

Dr. Rajko Nachtigal, predsednik Akademije znanosti, je podčrtal poslanstvo slovenske univerze na stikališču treh evropskih kultur.

Gospod predsednik senata dr. Anton Korošec se je predstavil kot najmlajši doktor naše univerze in je izjavil: Pri ustanovitvi slovenske univerze nismo nikjer zadeli ne principiarno ne taktično na odpor, ne na najvišjem mestu, ne v vladi, ne pri strankah. Po tem je gosp. predsednik čital zapisnik vladne seje z dne 2. julija 1919, kakor smo ga zgoraj že navedli.

Dne 2. julija je bil zakonski predlog sprejet v ministrskem svetu, dne 16. julija v narodnem predstavništvu, dne 23. julija pa podpisan od regenta Aleksandra in celega ministrskega sveta.

Gospodje profesorji, ki ste življenje in duša naše univerze, bodite prepričani, da Vam danes ob priliki 20-letnice naše univerze ves slovenski narod izraža naše občudovanje.

Gospod župan dr. Jure Adlešič je čestital univerzi v imenu vseh slovenskih občin in izrazil željo, da bi univerza v duhu slovenske in krščanske tradicije našega naroda gradila našo duhovno kulturo.

Proslava je v resnici sijajno uspela: čutili smo, da nas poveže Alma mater preko naših

medsebojnih nesoglasij in malenkostnih sebičnosti v višjo duhovno enoto: naša univerza je nam sveti hram modrosti in resnice.

Spodobi se, da se v takih velikih trenutkih v zahvali obrnemo tudi k Onemu, ki je izvor modrosti in resnice, k Bogu.

Ob tej proslavi bi se bila morala vršiti javna Božja služba, pri kateri bi predstavniki univerze, njena oblastva in profesorji izkazali javno čast nadtvarnemu bitju, oni večni modrosti, o kateri poje božična pesem:

O modrosti, ki si izšla iz ust Najvišjega, ki segaš od konca do konca, ravnaš vse z močjo in milobo, pridi, vodi nas po poti modrosti.

Nedeljske misli

Po nekaterih krajih je navada, da adventni čas praznujejo z neko posebno resnostjo. Ze pred prvo adventno nedeljo gredo v gozd in natrgajo jelkinih vejic. Iz teh vejic spletejo venec, ki ga obesijo v stanovanju pod stropom. V venec postavijo štiri rdeče sveče, na sredi venca pa je vdela bela sveča. Prvo adventno nedeljo se zbere vsa družina zvečer v stanovanju. Gospodar prižge eno rdečo svečo in ob njenem svitu prečita družini berilo in evangelij prve adventne nedelje. Drugo nedeljo prižge dve sveči, tretjo tri in četrto vse štiri. Na sveti večer pa prižge spet vse štiri sveče in še belo povrhu. Ob njihovem svitu se nato prebere berilo in evangelij svete noči in zmoli rožni venec.

Štiri tedne adventa se dá lepo vplesti v simboliko štirih dolgih dob nekdanjega adventa. Prvi teden bi pomenil dobo od Adama do Abrahama. Obljube o Odrešeniku so še maloštevilne. Ena sama sveča sveti šele. Drugi teden bi pomenil dobo od Abrahama do Mojzesa. Napovedi Odrešenika se vedno bolj jasni. Ze svetila dve sveči. Tretji teden bi pomenil čas od Mojzesa do kraljev. Prerokbe, ki napovedujejo Odrešenika so se že spet po-

večale. Tri sveče razsvetljujejo večer. In četrty teden pomeni dobo od kraljev do Jezusovega prihoda. Rod, čas, kraj, življenje, trpljenje, smrt in vstajenje so preroki že napovedali o bodočem Odrešeniku. Štiri sveče razsvetljujejo temo. Samo enega je še treba: da se dopolni polnost časov. In na sveti večer se je tudi to izpolnilo. Prižge se bela sveča. Prišla je prava luč...

Povsod tam, kjer advent tako praznujejo, se vsa družina dostojno pripravi na božič. Toda najglavneje šele pride. Vsak član družine mora opraviti sv. spoved. To je v smislu pridige Jezusovega predhodnika, Janeza Krstnika: »Izpreobrnite se!« In ko se je tako v duše razlilo bogastvo božje milosti, potem se s čudovito nežnostjo obhaja skrivnost božjega rojstva.

Dajmo se tem vernim krščanskim družinam pridružiti še mi in obhajajmo božič tako, da poprej svoje duše v spovedi očistimo. Kar je krivo, naj bo ravno, in kar je hrapavo, naj postane gladka pot, tako je oznanjal sv. Janez Krstnik. Tudi mi tako storimo. In potem naj se razlije v naša srca vsa lepota, radost in nežnost svete noči!

Književnost

Na sveti večer

Bilo je na sveti večer,
ko z nebeške višine
na zemljo razlije se mir,
mir src upajočih, poln božje miline.

Takrat se nad malega Janezka s sanjskih
daljin
je pripognilo blesteče nebo — ej, in junatek
je segel z roko
in zvezdic natrgal iz angelskih lin,
da jih je vse polno njegovo naročje bilo.

Bilo je v večeru ljubezni in bilo je na sveti
večer
in sinek prišel je ves zlat domov
in mami natrosil na ustna rdečih cvetov,
kot da v naročju imela bi Jezuščka samega
tisti večer.

Vinko.

Najin božič

I.

Ledene zvezde milo trepetajo,
sani ko v snu hite v daljave: cin, cin, cin...
A materi se v solzah lesketajo
oči. »Ta noč, ta molk — in tebe ni, moj sin!«

Pod smrtno težo upogibam glavo.
Čez golo drevje burje se preliva jek.
Za Božič se povračam na dobrovo —
vse steze k domu z biseri posul je sneg.

Odprem zapahnjena starinska vrata.
Ob nizki peči posmehljivo pleše mrz. V
lišini, mraku tone misel zlata:
oči so vlažne, bled je materin obraz.

Z očitki zro me strgane odeje
— o blaženi otroških, jasnih dni spomin! —
Oči milina v dno srca me greje:
»O sončni žarki, s tabo so prišli, moj sin!«

II.

Podobe stenske dihajo v srce mi
pozabo na učene knjige, na vezi.
Pri méntuzi je mati v tihi vnemí,
po cimetu in maslu hišica diši.

Pred jaselcami svečke so prižgane.
Klečiva. Angelci pojo čez belo plan.
Zvonov srebrna glorijska prestane —
oči zatise pokoj, pride sveti dan.

Na mizi vino, bela je pogača —
pozabljena je beda, zdaj v očeh je raj.
Pod stropom v žoltih vencih debeljača —
o da čez tuji prag ni treba več nazaj!

Odhajam. Zvezde vrh neba gorijo,
v milijonih biserov se zmrzli sneg iskri.
Oči predrage za menoj strmijo:
»Kje, sin moj, boš obstal? Kdaj konec bo
poli?« V. B.

Najin sveti večer

Skrivnostno lepo je nocoj. Naše kočje stoje mirno, nekam zasanjane so v zvezdnato noč. Pod svetlimi okni se blišči sneg, kakor srebrni kristali. Čudno tih večer je zunaj. Vsako živo bitje se je umaknilo v svoj kot, kakor bi se balo motili sveti mir božične noči.

Prijatelj, nocoj ostaneva doma. Sestra, tudi ti ne hodi zdoma! Glej, narediva jaslice v kotu. Lepo in skrbno jih pripraviva. Prižgiva lučko pred njimi in prosiva nebeško Dete, da bi v najinih srcih prižgalo še svetlejšo lučko, lučko božje milosti.

Nocoj mora vsak naš posel, vsak delavec občutiti, da je sveti večer. Pripeljiva vse pred najine jaslice. Kako lepo je, ko pojemo vsi in smo vsi srečni...

Sestra, ali ni tam blizu tebe bolnik, morda je sam in se hrepeneče ozira v kot, ki pa je prazen, brez jaslic. Obiščiva revežal! Razveseliva ga, morda vsaj z lepo besedo, s prijaznim pogledom...

Brat, ne misli nocoj na kino dvorane, na plesišča, kavarne. Koliko je sirot, ki se stiskajo v mrzle barake, v kleti in v podstrešna stanovanja.

Te dni sem videl ženo, ki si je izprosila smrekov vršiček na trgu. Glej, edino to zelenje ji bo nadomeščalo visoka, razkošno okrašena božična drevesca.

Spomniva se nocoj nekaj teh revežev. Ta večer moramo biti vsi enaki. Kristus je prišel na sveti večer na svet, da je trpel za vse, da je odrešil vse.

Brat in sestra, v mislih preletimo vso slovensko zemljo! Obiščimo Belo krajino in Prekmurje, Ljubljano in Maribor, vse hiše, ki so raztresene med dolenskimimi griči in one, ki leže pod visokimi gorenjskimi hribi. — Toplo se spomnimo naših koroških vasi za Karavankami, Gospe Svete in knežjega kamena. Pa med kraške Slovence naj poromajo naše misli, tam ob Soči do slovenskega morja...

Nocoj smo vsi eno. Tesno povezani med seboj. Niti kraška burja ne more ohladiti naših src niti mrzlo orožje zadržati toplega diha za narod, za Jugoslavijo.

Tam daleč iz Amerike, Westfalije, Francije se ozirajo na slovenske domove še oni, ki so morali zdoma, pa bi radi domov nocoj...

Brat, sestra! Slišita, kako po vsem tem prostoru tiho doni večno lepa pesem: Sveta noč, blažena noč...

Smo si resnično bratje in sestre med seboj...?

Prekmurska sveta noč

Stopil sem na cesto in v obraz se mi je zarezala ledena sapa, pomešana s suhimi, ostrimi snežinkami. Tema je že bila, zgodnji decembrski večer, čas, ko v vsaki hiši družina kleči okrog mize in moli večerno molitev. Zavihal sem ovratnik plašča do ušes, pritisnil klobuk trdno na glavo in se napotil po vasi od hiše do hiše pod medlo razsvetljena, krmežljava okenca, ne z namenom, da bi oprezoval okoli njih kot kmečki fantje, ampak, da bi videl na komolce se naslanjajoča telesa, klečeče ob stolih in pručkah, glave nizko sklonjene, da bi slišal one priproste prošnje z neomajno vero napolnjenih src, ki se kot dišeč oblak kadila dvigajo iz teh nizkih, siromašnih bajt pred zlati božji prestol. In nocoj, ko je božična noč legla čez svet, bodo zbrani povsod pod božičnimi drevesci pred jaslicami in bodo čakali trenutke prihoda Odrešenika na svet, božjega Deteta Gospoda Jezusa.

V mali kapeli med starimi lipami je zvonilo Zdravomarijo. Preletel je ozračje srebrn glas in se odbil od sten in plotov, izza mežikajočih okenc se je oglasila molitev. Obstal sem pod oknom in prisluhnil, pa me je zbolelo v duši.

»Za Kristo!... Za Maričo!... Naj jima Bog da pravo pamet... Oče naš...«

Skrb je bila v glasu in žalost... Nocoj bi morali biti vsi doma, pa sta dve sam Bog ve, kje...

Zavil sem na cesto in šel brez cilja v temo. Roka je sama segla po klobuku... Za Kriste!... Za Maričo!... Oče naš...

V kapelici je odzvonilo, toda v ozračju se je prelivalo nekaj kot težek vzdih, kakor hrepenenje po nečem, kar še nikoli ni prišlo v te borne kočje, v te sanjave vasi. Teško mi je leglo v srce, da bi zaklical v noč, tja nekam, kamor so odšli oni, ki je zaradi njih nam vsem bridka sveta noč...

Kako vam je, sestre, v tujini?... Zakaj ste šli od tod, bratje?... Kaj vam je topleje tam zunaj v svetu?...

In kot odgovor se oglasi od nekod: — Kaj nas kličeš, kaj tožiš po nas, domovina?... Kaj te nismo ljubili z vsem ognjem, ki je v nas?... Kaj nismo z znojem pojili tvojih tal?... Kaj nismo s krvavimi žulji delali za skorjico kruha, ki si nam ga po mačehovsko delila?... Kaj hočeš še več, kod da zdaj z bridkostjo mislimo nate, te kot nekoč z vso dušo ljubimo tudi zdaj, ko smo daleč in nam je žalostna in mrzla v tujini sveta noč?...

Prišel sem do Mure in krenil v vijugasto in razvoženo ulico, kjer je med golimi živimi mejami ždelo le nekaj bajt. Pri prvi, ki je bila najbolj razsvetljena, sem hotel na dvorišče, da bi pogledal v izbo, pa je velik pes zalajal vame in sem obstal pred okencem, ki je zrlo na cesto. V kotu je visela svetilka, na veliki mizi ob oknu sta dva zlatolasa otroka postavljala božično drevesce in jaslice. Oče je sedel pri peči in od časa do časa povedal, kako naj delata. Na veje sta obesila pozlačene orehe in jabolka, papirnatega ptička, vse pre-

pregla z zlatimi nitmi in povrhu natresla še umetnega snega. Potem sta v mah postavila hlevček in vanj papirnate jaslice.

»No, zdaj pa lepo molite in potem spat!«

»Ne, ata, še nekaj!«

Prebrskala sta pisma v predalčku in prinesla očetu malo sliko.

»Ata, smeva tudi to-le dati pod drevesce poleg jaslic?«

»Seveda smeta!«

Zlezla sta na klop, postavila sliko pred jaslice ter jo obložila z mahom, da se ne bi prevrnili.

»Ata, glejte, ali ni naša mama lepa?«

Prijela sta se za rame, naslonila glavi drug na drugega in se zazrla v sliko.

»Pisala je, da pride domov, pa je ni.«

»Oh, saj ne more, ko je pa tako daleč!«

»Ti, kje pa je tista Francija?... Ali je dalje kot so Beltinci?...«

»Hm! — Seveda je dalje! — Tako daleč, da se od tod ne vidi tja.«

Mali, zlatolasi glavici sta sloneli druga ob drugi in strmeli v sliko pred jaslicami in mimo nje skozi okno v noč, kjer je nekje daleč daleč mama, tako daleč, da se od tod ne vidi tja... In drobna kolena so sama od sebe pokleknila na ilovnata tla, roke so se sklenile, oči so se pa z otroškim zaupanjem zazrle v hlevček.

»K malemu Jezuščku... za našo mamo... da kmalu pride...«

Oče je vstal od peči in stopil tiho za otroka. Nekaj časa je gledal v jaslice, v sliko pred njimi, drobni glavi pred seboj. Potem je stisnil ustnice in se obrnil v stran.

V farni cerkvi so zapeli zvonovi. Mehko in toplo so peli, kot pojejo samo na sveto noč. Ko sem stopal skozi vas k polnočnici, sem v vijugasti ulici še enkrat pogledal skozi okno nizke bajte. Na postelji sta izpod odeje gledali dve zlatolasi glavici, oče pa je sedel pred jaslicami in si zakrival obraz z dlanmi. Morda so mu po licih polzele solze...

Po cesti se je iz vasi vijugala vrsta lučk. Ljudje so šli k polnočnici. V daljavi pa so peli zvonovi, toplo in mehko... Kaj jih niste slišale, ve Kriste... in Mariče... in... mame v tujini?... Tine D.

Univerze v misijonskih deželah.

Za mesec december je določen kot posebni mesečni misijonski namen molitve: katoliške univerze v misijonih.

Take univerze se nahajajo v mestih Bei-

rut (Sirija), Peking, Sanghaj, Tientsin (Kina), Tokio (Japonska), Bombay, Calcutta, Mangalore, Bangalore, Madras, Palamcottah, Trichur, Trichinopoly, Changanacherry (Indija).

Univerze zahtevajo ogromne žrtve v denarju in osebnju, a te žrtve so upravičene. Dostojanstvo Cerkev, dobra formacija katolikov, pridobitev poganske inteligence, zahtevajo katoliške univerze v misijonskih deželah, to tem bolj, ker se omenjene dežele ponašajo s staro civilizacijo in z mnogimi višjimi zavodi, bodisi poganskimi, bodisi protestantskimi. Cerkev bi brez univerz ostala inferiorna in zaničevana. Primer: V mestu Bombay so bili katoliki okrog leta 1850. tako zaničevani, da so se oni iz boljše družbe svoje vere sramovali in da je bila katoliška vera na tem, da sploh zgine. Danes imajo katoliki slovito univerzo v Bombayu, njihovo število znaša

nad 100.000 in Bombay je eno največjih žarišč katolicizma v Indiji.

Univerza je tudi za to potrebna, da mladi indijski ali kitajski katolik najde v svojem 18. letu možnost nadaljnje izobrazbe v katoliškem ozračju, sicer bi se med pogani in mohamedanci komaj znašel.

Gojenci, ki zapuščajo kot diplomiranci katoliške univerze, so vsaj podzavestno prepojeni s krščanskim duhom: tako je n. pr. izjavil poganski profesor v senatu univerze v Madrasu: »Jezuistični zavod sv. Jožefa ima ogromni vpliv na vso deželo. Mi govorimo in mislimo krščansko, ne da bi se tega zavedali.«

Zelo manjka katoliška univerza v Afriki. V Ugandi je angleška vlada ustanovila prve vseučiliške zavode v Makarere, a katoliškega doma ali zavoda tam še ni.

JOSIP ŠTIRN

Kovnica znakov
Kovinska industrija
Društveni in kongresni znaki
Klubske znaki v kovini in emailu
Športni znaki
Plakete
Kolajne

Zahtevajte ponudbo!

Denar naložite

najbolje in najvarneje pri

Spodnještajerski ljudski posojilnici v Mariboru

Gospodsk ulica števil. 23 — Ulica 10. oktobra
registrovana zadruga z neomejeno zavezo

Hranilne vloge se obrestujejo po najugodnejši obrestni meri. — Stanje hranilnih vlog **din 53 000.000**—

LJUDSKA POSOJILNICA V LJUBLJANI

zadruga z neomejenim jamsvom

Ljubljana, Miklošičeva cesta števil. 6

v lastni palači

obrestuje hranilne vloge
najugodneje

Novo in stare vloge,
ki so v celoti vsak
čas izplačljive,

obrestuje po **4%**; proti odpovedi po **5%**

HALO! HALO! HALO!

MOKO itd. -- PŠENICO itd. -- KORUZO itd.

DOBAVLJA NAJUGODNEJE TVRDKA

BREGAR & KREK

LJUBLJANA, MIKLOŠIČEVA CESTA 19

PALAČA VZAJEMNE ZAVAROVALNICE

BRZOJAV: „ŽITOPROMET“

TELEFON 56-75

Vloge

na knjižice in tekoče račune obrestujejo
najugodneje

posojila

dajejo proti zadostnemu kritju

vrednostne papirje

kupujejo, prodajajo, lombardirajo in
posojajo

Hranilnica dravske banovine

Ljubljana Maribor Celje Kočevje